

відгуки міжнародних рейтингових агентств: Globe Spots, National Geographic, Trip Advisor, The Lonely Planet, які після проведення «Євро-2012» підняли туристичні прогнози країни з «аутсайдер» до «це необхідно побачити», змінили сприйняття України до рівня затребуваних туристичних напрямків.

Залучити туристів допоможе відновлення історичної цінності багатьох міст, а також реконструкція туристично-оздоровчих комплексів. Ще одним важливим моментом вважають проведення різних міжнародних заходів, які зайвий раз пропагують Україну в світі.

Поки ж основним фактором залучення туристів в Україну є стабілізація ситуації на сході – істотний фактор, який вже привернув негативну увагу до нашої країни. Тому туристи почнуть активно відвідувати Україну, тільки коли будуть впевнені у своїй безпеці перебуваючи в країні.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Международный туризм принес 1,4 триллиона долл. США в экспортных поступлениях [Электронный ресурс] // Официальный сайт ЮНВТО. (14.05.2014). URL: < <http://media.unwto.org/ru/press-release/2014-05-14/mezhdunarodnyi-turizm-prines-us14-trilliona-v-eksportnykh-postupleniyakh>>
2. International Tourist Arrivals. International Tourist Receipts: UNWTO Tourism Highlights. Madrid, 2014.
3. UNWTO World Tourism Barometer 2013. Available at: http://utgcompany.com/static/content/download3/Hotels_2013.pdf
4. Компания «Socmart» [Электронный ресурс] / Режим доступа: <http://www.socmart.com.ua/>
5. Державна служба статистики України [Электронный ресурс] / Режим доступа: <http://www.ukrstat.gov.ua>
6. UNWTO World Tourism Barometer 2013 [Electronic resource] / Available at: http://utgcompany.com/static/content/download3/Hotels_2013.pdf

УДК 339.9.012

Крючков С.С.

*аспірант кафедри міжнародних фінансів
Київського національного торговельно-економічного університету*

МІЖНАРОДНИЙ РИНОК ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ СВІТОВОГО ГОСПОДАРСТВА

У статті розглянуто основні засади та особливості становлення міжнародного ринку фінансових послуг на сучасному етапі. Розкрито підходи вітчизняних та зарубіжних науковців до визначення сутності поняття «світовий ринок фінансових послуг». Проаналізовано вплив глобалізаційних процесів на формування умов розвитку міжнародного ринку фінансових послуг. Визначено структуру та функції світового ринку фінансових послуг. Окреслено особливості розвитку ринку фінансових послуг України та механізми його ефективної інтеграції в систему міжнародних економічних відносин.

Ключові слова: фінансові послуги, глобалізація, Світова організація торгівлі, ГАТС, капітал, інвестиції.

Крючков С.С. МЕЖДУНАРОДНЫЙ РЫНОК ФИНАНСОВЫХ УСЛУГ В УСЛОВИЯХ ГЛОБАЛИЗАЦИИ МИРОВОГО ХОЗЯЙСТВА

В статье рассмотрены основные принципы и особенности становления международного рынка финансовых услуг на современном этапе. Раскрыты подходы отечественных и зарубежных ученых к определению сущности понятия «мировой рынок финансовых услуг». Проанализировано влияние глобализационных процессов на формирование условий развития международного рынка финансовых услуг. Определены структура и функции мирового рынка финансовых услуг. Определены особенности развития рынка финансовых услуг Украины и механизмы его эффективной интеграции в систему международных экономических отношений.

Ключевые слова: финансовые услуги, глобализация, Всемирная торговая организация, ГАТС, капитал, инвестиции.

Kriuchkov S.S. INTERNATIONAL FINANCIAL SERVICES MARKET UNDER GLOBALIZATION OF WORLD ECONOMY

The article deals with basic principles and peculiarities of the present-day international financial services market. Approaches of domestic and foreign scientists to determine the nature of the concept of «global financial services market» are revealed. The impact of globalization on the formation of the international financial services market conditions is identified. The structure and functions of the global financial services market are determined. Features of the financial services market development in Ukraine and mechanisms for its effective integration into the international economic relations are outlined.

Keywords: financial services, globalization, World Trade Organization, GATS capital, investment.

Постановка проблеми. Фінансова глобалізація знайшла своє вираження у трансформації локальних фінансових ресурсів у міжнародні, загальному збільшенні транскордонних потоків інвестування та, відповідно, розширенні обслуговуючих їх ринків фінансових послуг, а також у підвищенні ролі цих ресурсів у світовому економічному розвитку. Таким чином, розширення світогосподарських зв'язків висунуло необхідність формування міжнародного ринку фінансових послуг, що забезпечує акумуляцію і перерозподіл фінансових ресурсів відповідно до обсягу і динаміки попиту та пропозиції на них на світовому ринку капіталів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню питань становлення міжнародного ринку фінансових послуг в умовах глобалізації присвячено ґрунтовні наукові доробки багатьох вітчизняних учених-економістів, зокрема Н.М. Внукової [1], В.П. Левченко [2], А.А. Болдової, [3; 4], В.Л. Плєскача [5]. Їхні праці зробили значний внесок у формування сучасної наукової думки щодо особливостей фінансової глобалізації сьогодення. Однак динамічний розвиток міжнародного ринку фінансових послуг обумовлює появу нових проблем та характерних рис його функціонування, що визначає необхідність подальших досліджень.

Мета статті полягає у виявленні та аналізі глобалізаційних особливостей розвитку міжнародного ринку фінансових послуг.

Вклад основного матеріалу дослідження. Розвиток глобальної економіки на сучасному етапі відбувається здебільшого завдяки різкому зростанню частки фінансового сектору у світовому валовому національному продукті та домінуванню доходів від операцій на фінансових ринках у структурі сукупних доходів розвинутих країн. Особливо важливу роль у цьому процесі займає світовий ринок фінансових послуг. Інтенсивний розвиток світового ринку фінансових послуг є необхідною умовою сталого економічного зростання всіх без винятку країн світу. Становлення світового ринку фінансових послуг в його нинішній формі відбулося в результаті стрімкого підвищення потреби суб'єктів міжнародного бізнесу та урядів країн у додатковій формі мобілізації коштів для фінансового забезпечення економічного розвитку. Крім того, світовий ринок фінансових послуг довів свою здатність виступати в якості барометра міжнародної економіки, який ефективно функціонує при низьких темпах інфляції, стабільній законодавчій і нормативній базі, сприятливому інвестиційному кліматі тощо.

Відтак, на сучасному етапі розвиток ринків фінансових послуг характеризується глобалізаційними процесами, які призводять до посилення взаємозалежності та взаємовпливу країн світу у сфері фінансових відносин, зростання ролі міжнародних кредитних відносин, міжнародного руху капіталів, а також джерел надходження доходів і розміщення активів в інших країнах. В основі фінансової глобалізації – вільний рух капіталів і валюты, їх перетинання національних кордонів, що призводить, своєю чергою, до формування глобальних фінансових ринків і світового фінансового середовища. Традиційно до ринків фінансових послуг відносять професійні послуги на ринках банківських, страхових, інвестиційних послуг, операцій із цінними паперами та ринків інших видів, що забезпечують обіг фінансових активів.

Своєю чергою, на фінансову глобалізацію впливає низка чинників, серед яких можна виділити: регулятивні, технологічні, політичні, соціальні, чинники якісних змін у фінансах та інші. Сучасна глобалізована економіка – це передусім фінансова економіка у вигляді взаємопов'язаної та взаємозалежної системи фінансових ринків країн світу, які поділяються на ринки розвинуті та такі, що розвиваються. Світовий ринок фінансових послуг є складовою частиною світової фінансової системи, в якій інтегровані національні ринки фінансових послуг країн із відкритою економікою. Фінансовий ринок і ринок фінансових послуг зокрема за своєю природою завжди були інтернаціональними, адже інвестори завжди шукали найкращі варіанти застосування капіталу в усіх країнах світу [6].

Міжнародні фінансові потоки та фінансова глобалізація відіграють вагомую роль на фінансових ринках та ринках фінансових послуг кожної країни світу. В умовах фінансової глобалізації кількість фінансових альтернатив для підприємств і банків – реципієнтів іноземного капіталу – зростає, а вартість залучення капіталу знижується, розширюється база потенційних інвесторів і підвищується ліквідність фінансових інструментів. Потоки іноземного капіталу приносять суттєву економічну вигоду всім сторонам. Іноземні інвестори диверсифікують свої ризики за межами вітчизняного ринку й отримують доступ до можливостей одержання прибутку по всьому світу. Країни, що залучають іноземний капітал, одержують різноманітні вигоди: підвищується рівень інвестицій;

відбувається обмін досвідом управління, програмами підготовки кадрів; налагоджуються важливі зв'язки з постачальниками та міжнародними ринками.

Однак слід принципово наголосити й на тому, що поряд зі здобутками міжнародні фінансові потоки несуть із собою низку втрат, які значною мірою нівелюють їх позитивний вплив. Водночас загальновізнаним негативним наслідком таких потоків є посилення макроекономічної волатильності (залежності). Фінансова глобалізація підвищує чутливість економік країн, що розвиваються, до дії зовнішніх шоків. У таких умовах ризики фінансової інтеграції тісно пов'язані з можливістю поширення фінансових криз на інші країни. Однак потоки міжнародного капіталу, особливо потоки непостійних короткострокових інвестицій посилюють певну небезпеку щодо країн, що розвиваються. Це змушує виробляти політику і створювати інститути, які б допомогли досягнути рівноваги, щоб мобільність капіталу приносила вигоди країнам, що розвиваються, а не підірвала їх економіку.

Відповідно розвитку набувають і глобальні інституційні механізми активізації міжнародної торгівлі фінансовими послугами. Так, потужним чинником лібералізації світового ринку фінансових послуг слугує Генеральна угода СОТ із торгівлі послугами (ГАТС), зобов'язання якої у сфері фінансових послуг не залишились постійними з часу набуття чинності в 1995 р., а постійно розширюються і доповнюються дедалі вищими рівнями вимог протягом всієї історії багатосторонніх переговорів із питань торгівлі. Дедалі більша увага до лібералізації міжнародної торгівлі фінансовими послугами приділяється і під час переговорів про укладання угод про створення поглиблених та всеосяжних зон вільної торгівлі.

За таких умов поняття «світовий ринок фінансових послуг» набуває широкого значення, і залежно від сфери та напрямів дослідження цього явища в сучасній науковій літературі трактується по-різному. Зокрема, А. Загородній розглядає ринок фінансових послуг як «сферу діяльності учасників ринків фінансових послуг із метою надання та споживання певних фінансових послуг» [7, с. 28]. І. Бланк зазначає, що «у найзагальнішому вигляді фінансовий ринок є ринком, на якому об'єктом купівлі-продажу виступають різноманітні фінансові інструменти та фінансові послуги» [8, с. 93]. Своєю чергою, В. Ходаківська ототожнює ринок фінансових послуг та фінансовий ринок, зазначаючи, що «фінансовий ринок (ринок фінансових послуг) – це узагальнена назва тих ринків, де проявляються попит і пропозиція на різні фінансові активи (фінансові послуги), це сукупність усіх фінансових активів країни, що є сферою реалізації фінансових активів і фінансових відносин між продавцями та покупцями цих активів» [9, с. 54]. Разом із цим слід відзначити, що визначення поняттю «ринок фінансових послуг» дано у вітчизняному законодавстві, зокрема у Законі України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг», де вказано: «Ринок фінансових послуг – це сфера діяльності учасників ринків фінансових послуг (юридичних та фізичних осіб – суб'єктів підприємницької діяльності, які відповідно до закону мають право здійснювати діяльність з надання фінансових послуг на території України, та споживачів таких послуг) із метою надання та споживання фінансових послуг» [10]. До ринків фінансових послуг, згідно із Законом, належать професійні послуги на ринках банківських послуг, страхових послуг, інвестиційних послуг, операцій із цінними паперами та інших видах ринків, що забезпечують обіг фінансових активів.

Узагальнивши методологічні підходи різних науковців, світовий ринок фінансових послуг, на нашу думку, можна визначити як сукупність економічних відносин, які пов'язані з непрямим фінансуванням ресурсних потреб економічних суб'єктів шляхом обміну грошей на фінансові послуги через сферу фінансового посередництва. На світовому ринку фінансових послуг взаємодіють попит (в особі покупця фінансової послуги) і пропозиція (в особі продавця даної послуги). Кожна сторона має власні інтереси, що можуть збігатися або не збігатися. Результатом функціонування світового ринку фінансових послуг є надання фінансової послуги як особливої форми нематеріального активу, котра рухається від посередника до споживача за допомогою інформаційно-комунікативної мережі взаємного зв'язку.

Таким чином, світовий ринок фінансових послуг виступає в ролі функціональної підсистеми глобального фінансового ринку. Основне функціональне призначення ринку фінансових послуг полягає в тому, що за допомогою інструментів ринку фінансових послуг відбувається трансформація фінансових ресурсів зі стану потенційного їх використання в продуктивний організований оборот, тобто перехід зі стану статичності у стан динаміки. З погляду інституційного підходу світовий ринок фінансових послуг є складною цілісною системою, що об'єднує інститути, організації та індивіди, які мають складну систему взаємозв'язків. Основна мета функціонування світового ринку фінансових послуг – забезпечення саморегулювання процесу надання фінансових послуг, тому сутність даного ринку як економічного поняття проявляється в тому, що світовий ринок фінансових послуг є складною системою економіко-правових відносин, що забезпечує встановлення контактів між споживачами і посередниками з метою купівлі-продажу фінансових послуг, у рамках яких формуються попит та пропозиція, а також ціни на них.

Отже, основні елементи світового ринку фінансових послуг – це попит і пропозиція, котрі взаємодіють так, що досягають їх відносної рівноваги стосовно ціни фінансової послуги. Носіями пропозиції є фінансові посередники, а попиту – споживачі, тобто покупці.

Розглянемо також структуру світового ринку фінансових послуг за видами послуг (рис. 1).

Таким чином, на світовому ринку фінансових послуг найрозвинутіші три ринки:

- світовий ринок банківських послуг, що опосередковують послуги кредитного і валютного ринків;
- світовий ринок страхових послуг;
- світовий ринок інвестиційних послуг, до якого належать послуги, що опосередковують інвестиційну діяльність.

Запропонована структура світового ринку фінансових послуг є найбільш універсальною. Зазначимо, що всі сектори світового ринку фінансових послуг пронизані єдиною структурною складовою – похідними фінансовими інструментами. Тому, на нашу

думку, немає економічного сенсу в спеціальному виділенні сегмента послуг із деривативами у структурі світового ринку фінансових послуг.

Також слід зазначити, що сучасна структура міжнародного ринку фінансових послуг значною мірою відповідає потребам фінансових ринків розвинених країн, що забезпечує насамперед рух капіталу і грошових ресурсів у національних кордонах і значною мірою відповідає структурі цих ринків.

Послуги, що надаються на світовому ринку фінансових послуг, є договорами, у результаті яких одночасно виникають активи в іноземній валюті в одних учасників ринку та зобов'язання в іноземній валюті – в інших його учасників. Асортимент та різноманітність послуг, пропонованих на світовому ринку фінансових послуг, зростають швидкими темпами, адже якщо даний ринок не пропонуватиме нових інструментів, то він швидко втратить динамізм і обсяги. Одним із мотивів, що спонукає до придбання фінансових послуг, є ступінь їхньої прибутковості. Залежно від фінансового ресурсу, що лежить в основі фінансової послуги на світовому ринку фінансових послуг, ціна набуває різних форм: відсотка, дивіденду, комісії, страхової премії тощо. Формування ціни фінансової послуги на світовому ринку фінансових послуг також охоплює тривалість терміну відчуження фінансових коштів від їхніх власників. Зазвичай за готовність невикористання власних заощаджень тривалий час власники (продавці фінансових продуктів) потребують підвищену ціну (плату).

Що стосується України, то вона поступово інтегрується до міжнародних ринків фінансових послуг, і наслідки глобалізаційних процесів стають дедалі відчутнішими для української фінансової системи та вітчизняного ринку фінансових послуг зокрема. Позитивний чи негативний вектор змін від глобалізації залежить від рівня розвитку національної економічної системи та ринку фінансових послуг держави, адже чим стабільніша фінансова система країни та ефективніший фінансовий ринок, тим більше позитивних результатів вона може одержати від процесу глобалізації. Враховуючи це, Україні слід виробити політику, здатну протистояти викликам фінансової глобалізації та запобігати негативним наслідкам цього процесу.

У стратегічній перспективі Україна має повністю інтегруватися до глобальної фінансової системи та стати її повноправним учасником, але це створює нові умови функціонування внутрішнього фінансового ринку, нові правила поведінки українського бізнесу, нові принципи державного управління тощо. У таких умовах необхідна розгорнута, цільова підготовка України, її фінансової системи, а також окремих учасників ринків фінансових послуг до глобальних правил функціонування. Зауважимо, що це має відбуватися з урахуванням національних інтересів та інтересів українського бізнесу в цілому, без загрози економічній та фінансовій безпеці держави [12].

Тому для повноцінної участі в глобальному процесі формування світової фінансової системи на рівноправних умовах національному ринку фінансових послуг доцільним вбачається:

- вдосконалити вітчизняну нормативно-правову базу з метою усунення асиметричного розвитку серед представників фінансового посередництва;
- розробити механізми ступлювання регіональної збалансованості ринку фінансових послуг. Упровадження нових технологій, розробка та диверсифікація послуг,

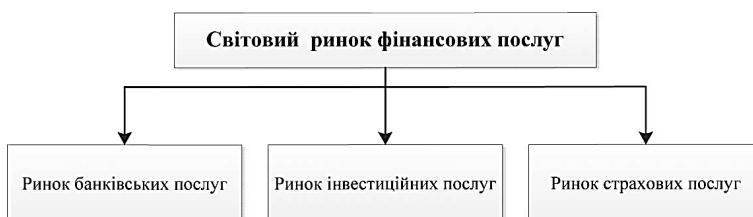

Рис. 1. Структура світового ринку фінансових послуг

Джерело: [11, с. 43]

що надаватимуться клієнтам, призведуть до необхідної для обслуговування національної економіки зростання капіталізації;

– створити умови для інтеграції банківської системи у світовий фінансовий простір шляхом адаптації до вимог ринків фінансово-банківських послуг;

– поліпшити якість і надійність корпоративного управління та керівництва на ринку фінансових послуг, що повинно знайти своє відображення з урахуванням зарубіжного досвіду та національних особливостей.

Висновки. Міжнародний ринок фінансових послуг є тим середовищем, в якому відбувається обмін фінансовими ресурсами, надання кредиту та мобілізація капіталу з різних країн світу. Міжнародний ринок фінансових послуг виступає в ролі функціональної підсистеми глобального фінансового ринку. Його основне функціональне призначення полягає в трансформації фінансових ресурсів зі стану потенційного їх використання в продуктивний організований оборот за допомогою інструментів ринку фінансових послуг. Україна поступово інтегрується до міжнародного ринку фінансових послуг, і наслідки глобалізаційних процесів стають дедалі відчутнішими для її фінансової системи.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Внукова Н.М. Фінансові послуги: проблеми теорії та практики: [монографія] / Н.М. Внукова [та ін.]; Харків: нац. ун-т буд-ва та архітектури. – Харків: Лідер, 2014. – 190 с.
2. Левченко В.П. Розвиток ринку небанківських фінансових послуг України: [монографія] / В.П. Левченко. – К.: Центр учбової літератури, 2013. – 365 с.
3. Болдова А.А. Ринок фінансових послуг України: глобалізаційний аспект / А.А. Болдова, В.Ю. Мойко // Збірник наукових праць Національного університету Державної податкової служби України. – 2012. – № 1. – С. 72–79.
4. Болдова А.А. Інтеграція ринку фінансових послуг у глобалізоване світове середовище / А.А. Болдова, К.М. Бреус, Л.О. Вітренко // Збірник наукових праць Національного університету Державної податкової служби України. – 2013. – № 2. – С. 6–13.
5. Плєскач В.Л. Фінансові послуги як складова інтеграції України у світовий інформаційно-економічний простір / В.Л. Плєскач // Фінанси України. – 2008. – № 8. – С. 89–95.
6. Корж М.В. Вплив глобалізації на визначення напрямків розвитку світової економіки / М.В. Корж // Економічний форум. – 2012. – № 1 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://eforum-intu.com/assets/files/articles/2012/1/12.pdf>.
7. Загородній А.Г. Ринок фінансових послуг: термінологічний словник: [підручник] / А.Г. Загородній, Г.Л. Вознюк. – Львів: Бескид Біт, 2008. – 544 с.
8. Бланк І.А. Стратегія и тактика управління фінансами / І.А. Бланк. – К.: Итем ЛТД, 1996. – 619 с.
9. Ходаківська В.П. Ринок фінансових послуг: [навч. посіб.] / В.П. Ходаківська, О.Д. Данилов. – Ірпінь: Академія ДПС України, 2001. – 501 с.
10. Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг: Закон України від 12 липня 2001 р. № 2664-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2664-14>.
11. Войтенко О.М. Світовий ринок фінансових послуг: особливості структури та функціонування / О.М. Войтенко // Економіка та інноваційний розвиток національного господарства. – 2013. – № 6. – С. 41–45.
12. Стукало Н.В. Становлення концепції розвитку національної фінансової системи України в умовах глобалізації / Н.В. Стукало // Економіка та держава. – 2009. – № 7. – С. 16–27.